תלמוד בבלי · ראשונים · רי״ף · מפרשים · שלטי הגיבורים

שלטי הגיבורים על מגילה

רבי יהושע בועז

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שלטי הגיבורים על מגילה

רבי יהושע בועז

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שלטי-הגיבורים-על-מגילה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 202611161422-v38 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א: 4
דף ב: 5
דף ב: 5
דף ג: 6
דף ג: 7
דף ד: 8
דף ה: 9
דף ו: 9
דף ו: 11
דף ז: 11
דף ח: 13
דף ט: 14
דף ט: 15
דף י: 16
דף י: 16
דף יא: 17
דף יא: 19
דף יב: 20
דף יב: 21
דף יג: 22
דף יג: 23
דף יד: 24
דף יד: 25
דף טו: 26
דף טו: 27
דף טז: 28
דף טז: 29

דף א:

שדרו ממתיבתא היכא דנפיק בשיירא או נפיק בספינתא קורא בי"ד וכל תקנה שיכול לעשות כדי שיקרא בי"ד יעשה ואם אין יכול לעשות קורא אותה בי"א ובי"ב וי"ג אבל בי' ומי' ולמטה אינו יכול לקרותה וכן כתב רמב"ם ז"ל וכתב שמברך לפניה ולאחריה כשקורא אותה מי"א ולמעלה וב"ה כתב שהאידנא אין קורין אותה כלל אלא בי"ד אפי' מי שיצא בשיירא וטוב לקרותה בלא ברכה:

לשון ריא"ז

הבא לפרוש בים קודם פורים אם יש עמו מגילה ויכול לקרותה בזמנה יקראנה בזמנה ומוטב לקרותה בזמנה ביחיד מלקרותה שלא בזמנה בי' כמו שביאר מז"ה ואם אינו יכול לקרותה בזמנה יקדים לקרותה בזמנים האמורין אבל קודם י"א ואחר י"ד לשאינן מוקפים וכן ט"ו למוקפין אין קורין אותה כל עיקר וכן הוא בדברי הגאונים:

כתב הרא"ש ז"ל פרש"י שנקהלו לעמוד על נפשם ולכך לא צריך קרא ולא נהירא דנהי דנקהלו בו ביום כיון שקבעו הקריאה בי"ד ובט"ו מנא לן שיכולין לקרות בו ועוד דלא זמן המלחמה גורמת הקריאה אלא זמן המנוחה כדכתיב כימים אשר נחו בהם היהודים וגו' ונראה לי דסוגית גמ' דידן כעין הירושלמי דפריך התם על שינויא דכימים אשר נחו ואימא י"ב י"ג [כנגד] י"ד וט"ו ומשני ר' חלבו י"ג זמן מלחמה היא והוא מוכיח על עצמו שאין נייחא. פי' ליכא לרבויי דלא היו כימים אשר נחו בהם אלא מעתה לא יקראו בו לפניו ולאחריו קורין בו אין קורין וה"נ איכא לפרושי סוגיא דידן זמן קהלה פי' זמן מלחמה וליכא לרבויי מכימים אשר נחו בהם ולא מזמניהם דמשמע זמנים אחרים דומיא דאלו זמנים דהוה בהו נייחא ולא צריך קרא לרבויי דמ"מ קורא (ולא צריך קרא) דמק"ו אתי כדאיתא בירושלמי ולא נהירא לר"ת דהו"ל למימר זמן מלחמה הוא ועוד קשיא ליה האי דקאמר ולא צריך קרא לרבויי דאין דרך התלמוד (לסתור) [לסתום] דבריו כיון שלא הוזכר הק"ו בגמ' דידן ופי' ר"ת זמן קהלה לכל היא שהכל מתאספין לתענית אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכים רחמים וכן מצינו במשה שעשה תענית כשנלחם בעמלק דכתיב ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה ודרשי' במס' תענית מכאן לתענית צבור שצריך שלשה מכאן נראה לר"ת סעד לתענית אסתר שאנו עושין כמו שעשו בימי מרדכי ואסתר כשנקהלו היהודים לעמוד על נפשם ולא מצינו לו סמך בשום מקום אלא בכאן ומה שאנו מקדימים התענית ליום ה' היכא שחל פורים במוצ"ש ולא עבדינן ליה בע"ש נמצא בתשובת הגאונים לפי שרגילים בתענית להרבות בסליחות ובתחנונים ולא יתכן לעשות

כן בע"ש לפי שלא יוכלו לטרוח לכבוד השבת ובמס' סופרים איתא שרבותינו שבמערב מתענין באדר שלש תעניות של אסתר אע"פ שאותן היו בניסן ולא היו רוצין להתענות בניסן שנגאלו בו אבותינו והוקם המשכן:

רבינו השמיט דין כרך שהוא ספק מן הטעמים שכתב מגיד משנה כרך שהוא ספק אם מוקף בימי יהושע אם לאו קורין בי"ד וט"ו ולענין ברכה כתב ה"ר יחיאל ז"ל מסתברא שיקראו בלא ברכה בב' ימים ביום ט"ו לא יברכו דשמא אינה מוקפת חומה וביום י"ד לא יברכו דשמא היא מוקפת חומה ועדיין לא הגיע זמנה והויא ברכה לבטלם ומיי' כתב שמברכין ביום י"ד כיון שהוא זמן קריאה לרוב העולם:

לשון ריא"ז

עיר שהיתה מסופקת לקדמונים אם היא מוקפת חומה מימות יהושע כגון שהיה צדה אחד ים שלא היה לה חומה מצד הים אלא הים היא חומתה כמו שהיתה טבריא ה"ז ספק וקורין בה בי"ד ובט"ו ונראה בעיני שנוהגים שמחה ומתנות לאביונים בשניהם כמבואר בקונטרס הראיות:

דף ב.

פי' הר"ם מרוטנבור"ק דלא מקרי ישב ואח"כ הוקף אלא כשישב תחלה אדעתא שלא להקיפו אבל אם ישב תחלה אדעתא להקיפו מקרי שפיר הוקף ולבסוף ישב:

דף ב:

לשון ריא"ז

וכן נראה בעיני שאין מניחין מקרא מגיל' בעבור קבורת מת שיש לו קוברין אלא קוראין את המגילה ואח"כ קוברין את המת כמבואר בקונט' הראיות. אבל מבטלין ת"ת להוצאת המת אע"פ שיש לו כמה קוברין וכן מבטלין ת"ת להכנסת כלה וכן נראה בעיני שמבטלין ת"ת לברית מילה שהרי מילה גדולה מהוצאת המת שיש לו קוברין ואם מבטלין ת"ת בעבור הוצאת המת כ"ש בעבור מצות מילה כמבואר בקונט' הראיות:

מדברי מיי' שכתב דכל השומע מפי שחייב לקרותה יצא א"כ לדידיה הנשים מוציאות אנשים י"ח וכ"כ שם מגיד משנה ואפשר שכן הוא דעת רבינו וכן פירש"י שמוציאות לאנשים י"ח ובה"ג כתב אע"ג שחייבו' במ"מ אינן מוציאות לאנשים וב"ה כתב כי היכי דנשים מזמנות לעצמן ואינן מצטרפות לברכת הזימון ה"נ אמרי' אינן מצטרפות לעשרה:

לשון ריא"ז

נשים ועבדים וטומטום ואנדרוגינוס כולן חייבין בקריאתה ונראה בעיני שמוציאין את הרבים י"ח כמבואר בקונט' הראיות:

כתב הרא"ש ז"ל היה אומר ר"ת ז"ל אע"פ שבירך זמן בלילה חוזר ומברך זמן אף ביום דעיקר קריאתה הוי ביום יותר מבלילה דהכי משמע לישנא דקרא יומם אקרא אע"פ שלילה לא דומיה לי וקראתיה בלילה ביום תהא עיקר הקריאה וגם עיקר פרסומי ניסא הוא ביום בזמן משתה ושמחה ומתנות לאביונים ומשלוח מנות ותנן לקמן כל היום כשר לקרות את המגילה קתני וכל הלילה כשר לא קתני לקריאת מגילה לפי שאינה עיקר קריאתה בלילה וקתני נמי אין קורין את המגילה ולא מוהלין ולא טובלין אלא ביום ומפרש בגמ' מנלן דכתיב והימים האלה ביום אין בלילה לא לימא תיהוי תיובתא דריב"ל וכו' ומשני כי קתני ביום אמוהלים ומיהו מדקתני מקרא מגילה בהדייהו ש"מ דעיקר מקרא מגילה הוי ביממא ועוד מדאמרי' לקמן מאי מברך מנ"ח ולא קאמר בלילה מברך מנ"ח וביום מ"נ כדקאמר גבי נר חנוכה יומא קמא מברך מנ"ח וכו' אלמא משמע דמנ"ח מברך ביום ובלילה ועוד שבני הכפרים שהיו מקדימין ליום הכניסה מסתמא ביום היו באים לשמוע את המגילה כשבאים לשמוע קריאת התורה אלמא שעיקר קריאתה ביום ואע"ג דהוה סלקא דעתך למיתנייה מתני' דידיה ביממא מ"מ לא מיתוקם הכי:

כתב סמ"ג בשם ר"י שאין אומרים דלא ידעינן עתה אלא גזירה שמא יגזרו גזירה שלא ללמוד ולא נדע:

לשון ריא"ז

ואם חל י"ד בשבת העיירות מקדימין לקרוא ביום ה' בני הכפרים והכרכים קורין באחד בשבת שהוא ט"ו וכן אנו נוהגין:

על התעניות שנהגו להתענות בי"ג באדר לדברי הצומות וזעקתם שאם חל י"ג באדר בע"ש מקדימים להתענות בה' ואע"פ שאין קורין המגילה בשבת דורשין בה בשבת ואין חוששין שמא יעבירוה ברשות הרבים:

דף ג.

ר"ת כתב אפי' לחזר אחר י' א"צ אלא לכתחלה קורין אותה ביחיד ובה"ג פסק דוקא בי' ורב עמרם כתב צריך לחזר אחר עשרה ואם א"א בי' אז קורין אותה ביחיד ולזה הסכים הרא"ש:

לשון ריא"ז

אין קורין המגילה אלא בי' בני אדם כדי לפרסם הנס ואע"פ שקורין אותה בזמנה ואם קורא אותה בזמנה ביחיד יצא כמו שביאר מז"ה בפסקיו:
ור"ז ז"ל כתב הוו יודעין שבשתי ישיבות שבבית רבינו שבבבל ובכל מקום ישראל קורין וכורכין כס"ת ונוהגין בספרד ובאשכנז ובצרפת כרב האי:

דף ג:

נראה מדברי רבינו שאע"פ שלא קראו המגילה באדר ראשון אסור בהספד ותענית והטור כתב דהא דאמרי' ביום י"ד וט"ו דאדר ראשון והשני שוים בהספד ותעני' היינו דוקא כשקראו המגילה ובו ביום נראה להם לעבר השנה אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית ובסמ"ג כתב שאסור בהספד ותענית בכל השנים אע"פ שלא קראו המגילה וכן נראה מדברי מיי' וכ"כ רי"ף שצריך להרבות בו בסעודה בי"ד אבל בטור כ' שא"צ להרבות והרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה:

לשון ריא"ז

קראו המגילה באדר ואח"כ נמלכו ב"ד לעבר השנה בזמן שהיו השנים מתעברות ע"פ ב"ד חוזרין וקורין אותה באדר השני שכל מצות הנוהגות באדר השני בין קריאת ארבע פרשיות בין מ"מ אינן נוהגות בראשון חוץ מהספד ותענית שכשם שאסור להספיד ולהתענות בי"ד ובט"ו באדר השני בין המוקפים בין שאינן מוקפין כך אסור להספיד ולהתענות באדר ראשון בי"ד ובט"ו בין המוקפין בין שאינן מוקפין כמבואר בקונטרס הראיות:
ואומר על הנסים בבהמ"ז בהודאה ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה כתב הרא"ש שאין אומר על הנסים:
ואסור בהספד ותענית בי"ד ובט"ו לבני כרכים ועיירות שתיהן אסורות בשניהם והנשים מענות בהן שכולן עונות כאחת ומטפחות שמכות כף אל כף אבל לא מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריה נקבר המת לא מענות ולא מטפחות ובהלכות ר"ח כתבתי אם יש לומר בו צדוק הדין וקדיש:
כתב בשאילתות אם מת לו מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבילות ואם מת קודם פורים ופגע פורים בתוך ז' בטל ממנו גזירת ז' ודוקא פורים אבל חנוכה ור"ח אין מבטלין אבילות אלא שאין מספידין בהן וה"ר מאיר כתב שאין מבטלין אבילות מ"מ אין אבילות נוהג בהם לא בי"ד ולא בט"ו אלא דברים שבצנעא ולאחר שיתפללו בבית האבל בליל פורים ילך לבהכ"נ לשמוע מקרא מגילה וחייב לשלוח מנות ואע"פ שאינו מתאבל בהן

עולין לו ומשלים אבילות אח"כ ויש אומרים שלא ילך לבהכ"נ אלא יקרא המגילה בביתו וכן חתן לא ילך לבהכ"נ אלא יקרא בביתו והרא"ש כתב כדברי ר' מאיר ז"ל:

דף ד.

הרא"ש ז"ל ורוב הפוסקים פליגי עם רבינו בזה וסבירא להו דלפניהם ולאחריהם בחנוכה ופורים שרי בהספד ותענית ומש"ה נוהגין להתענות בי"ג דלא עדיף לפניהם ולאחריהם דחנוכה ופורים משאר ימים דמגילת תענית וכיון ששאר ימים בטלו עיקרן ומותר להתענות בהן אע"ג דחנוכה ופורים לא בטלו עיקרן לפניהם ולאחריהם מיהא מותר ועוד יש סמך מהא דאיתא בגמ' י"ג זמן קהלה לכל היא פי' שהכל מתקבצים לתענית אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם והיו צריכין רחמים ואנו עושין כמו שהם היו עושין בימי מרדכי ואסתר וכשחל פורים ביום א' מקדימין התענית ביום ה' שלפניו לפי שרגילין להרבות בו בסליחות ותחנונים ולא יתכן לעשות כן בע"ש שלא יוכל להכין צרכי שבת יש מתענין ג' ימים באדר והכי איתמר רבותינו שבמערב מתענין באדר ג' תעניות של אסתר אע"פ שאותן היו בניסן לא רצו להתענות בניסן לפי שבו נגאלו אבותינו ממצרים והוקם המשכן:

לשון ריא"ז

הספד ותענית אסור בין בי"ד בין בט"ו בין למוקפין בין לשאינן מוקפין אבל י"א י"ב וי"ג מותרין בהספד ובתענית אפי' לכפרים שקורין בהן:

וצ"ל עשרת בני המן בנשימה אחת ירושלמי וצריך לאומרה בנפיחה אחת ועשרת עמהם לר' נתן ז"ל הקורא מגילת אסתר בקהל צריך לסודרה כאחת מפני שהיא איגרת אבל בנשימה אחת א"צ אלא עשרת בני המן ועשרת בלבד אם מפסיק בין פסוק לפסוק הרשות בידו ושיעורו בין פסוק לפסוק ובין באמצע הפסוק כדי נשימה לבד:

וצריך להאריך וא"ו דויזתא ירושלמי א"ר יוסי בר בון צריך שיהא איש בריש דפא ואת בסופו שניץ ונתיץ כהדין קנטירא:

לשון ריא"ז

עשרת בני המן ומלת ועשרת צריך לאומרה בבת אחת להודיע שבבת אחת יצאה נשמתן וכן כשקורא ויזתא צריך להאריך בו שכולן נתלו בעץ אחד:

דף ה.

ונראה מדעת רבינו שלשון יוני אינו כשר לכל וכ"כ הרא"ש. ורב עמרם ומיי' כתבו שכשר לכל:

לשון ריא"ז

וכן אם היתה כתובה בלשון יוני יצא השומע ואע"פ שאינו מכיר באותו לשון שלשון יוני הרי הוא כלשון הקדש ואע"פ שהכשירו שאר לשונות במגילה הכתובה צריכה שתהא אשורית שהוא כתב לשון הקדש ולא כתב יוני ולא שאר כתיבות כמבואר בקונטרס הראיות. שאר ספרים נכתבים אפי' בכתב יוני אבל לא בשאר כתיבות. תפילין ומזוזות אינן נכתבים אלא בכתב אשורי ולשון אשורי שהוא לשון הקדש כמו שמבואר למעלה בפ"א:

לשון ריא"ז

ונראה בעיני שלא הוצרכו לקרוא האותיו' החסרות על פה ואם לא קראן יצא שלא אמרו אלא באותיות המפסידין את הקריאה כגון וימי הפורים האלה לא יעברו אם השמיט מלת לא הפסיד הקריאה וכן מ"ם של מתנות לאביונים וכיוצא בהן אבל אם השמיט שאר האותיות או שאר מלות שאינן מפסידין הקריאה יצא ואע"פ שלא קראן כלל וכן מבואר בתלמוד שאין מדקדקין בתיבותיה אבל בקריאת התורה אם טעה בין אב לאם כגון אלו שאינן נקראין ככתיבתן מחזירין אותו וכך הוא בתלמוד א"י:

דף ו.

כתב מיי' דשרי בג' ואסור בד' ובעל הלכות אסר ג' ושרי ב' וכ"כ הרא"ש וכתב הרמב"ן דוקא כתיבה אשורית שכותבין בה תורה נביאים וכתובים בעי שרטוט אבל כתיבה שכותבין בה כתבים ופירושים אינה צריכה שרטוט והרא"ש כתב לא ראיתי לרבותי נוהגים כן:

לשון ריא"ז

אפי' ג' תיבות אין כותבין בכתבי הקדש בלא שרטוט אבל ב' כותבין:

כתב סמ"ג עשין כ"ה דמגילה צריכה עבוד לשמה ובהל' מגילה כתב בשם מיי' דא"צ עבוד לשמה וצ"ע וקלפים שלנו כשרים אע"פ שאינן מעופצים וצריכה שרטוט ור"ת כתב כיון דנקראת ספר נותנין לה כל דין ס"ת חוץ ממה שמפורש בהדיא דהיינו דאם הטיל בה ג' חוטין כשרה אבל לכל שאר הדברים היא כס"ת לענין עבוד לשמה והיקף גויל וחטוטרות חתי"ן ותליית ההי"ן הקופי"ן וכל גופות האותיות כצורתן וזיינין של שעטנ"ז

ג"ץ וחסרות ויתירות וצריכה עמוד בראשה וחלק בסופה כדי להקיפה בו הכל כס"ת. ומיי' כתב שא"צ עבוד לשמה ואם כתב מין או עכו"ם פסולה וב"ה כתב שא"צ תגין:

לשון ריא"ז

הרי זה לא יצא בקריאתה עד שתהא כתובה בדיו שרגילין העולם לכתוב בו ספרים ועד שתהא כתובה על הספר שהוא עור המתוקן בתקונו או גויל או קלף:

לשון ריא"ז

בן כרך המוקף חומה שהלך לעיר שאינה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אם עתיד לחזור למקומו בליל י"ד קודם שיעלה עמוד השחר א"צ לקרוא עם בני העיר בליל י"ד אלא קורא בט"ו עם בני מקומו ואם אינו עתיד לחזור בליל י"ד קורא עם בני העיר בלילה וביום וכן בן עיר שהלך לכרך אם עתיד לחזור בליל ט"ו הרי זה קורא בי"ד כחובת מקומו אע"פ שהוא בכרך וא"צ לקרוא עמהם בליל ט"ו ואם אינו עתיד לחזור בליל ט"ו ה"ז קורא עם בני הכרך בלילה וביום ובתלמוד א"י נמצא שבן עיר שעקר דירתו בליל ט"ו והלך לו לכרך נתחייב לקרות עם בני מקומו בי"ד וכן נתחייב לקרות עם בני הכרך בט"ו וכן בן כרך שעקר דירתו בליל ט"ו והלך לו לעיר ונפטר מבני הכרך ומבני העיר אינו קורא לא בי"ד ולא בט"ו שהרי בי"ד לא היה בעיר ובט"ו לא היה בכרך:

כתב הרא"ש ז"ל הרב ז"ל לא רצה לפרש מלתא דרבא גם אבן עיר שהלך לכרך דלא מסתבר למימר שאם ישנו בכרך ביום י"ד שחלה עליו חובת קריאת מוקפין וישאר שם יום ט"ו ויקרא עמהם או אף אם יחזור לעירו יקרא בט"ו כיון דעדיין לא הגיע זמן קריאת מוקפים למה תחול עליו חובת קריאתו זהו סברת רש"י מיהו לישנא דתלמודא משמע דרבא קאי אכולה מתני' וכן מוכח בירושלמי ויש ליישב דברי רבא אכולה מתני' וכמו שמועיל לבן כרך להיות כבן עיר כשעמד שם ליל י"ד ומקצת היום שהוא זמן קריאתה של בני העיר וחלה עליו חובת קריאתו כמו כן מועיל לבן עיר שהלך לכרך ועמד שם עד מקצת יום י"ד כיון שבזמן חיוב קריאת בני מקומו אינו עמהם נסתלק מעליו חובת קריאת אנשי מקומו ונכלל עם בני הכרך להתחייב בזמן קריאתו וקרינא ביה מוקף בן יומו כיון שהוא בכרך בזמן קריאת בני עירו ונסתלק מעליו חובת מקומו הקוראים ביום י"ד וקרי ביה מוקף בן יומו ואף אם יחזור לעירו יקרא ביום ט"ו הרב אלפס כ' ל"ש אלא שעתיד לחזור בליל י"ד ונתעכב ולא חזר ואשמועינן שהדבר תלוי בכוונתו בשעה שיצא מביתו אם היה בדעתו להיות ליל י"ד בביתו הרי הוא כמקומו אף אם נתעכב שמה אבל אם אינו עתיד לחזור בליל י"ד קורא עמהם דכתיב על כן היהודים הפרזים היושבים

בערי הפרזות מדכתיב היהודים הפרזים למה לי למכתב בערי הפרזות הא קמ"ל דפרוז בן יומו נקרא פרוז ומדפרוז בן יומו נקרא פרוז מוקף בן יומו נקרא נמי מוקף:

דף ו:

ומשום שיש בו פירושים שונים צריך לצאת ידי כולם לעשות אחד בראש היריעה ואחד באמצעיתה ואחד בסופה וא' בחלק רביעי מכאן וא' בחלק רביעי מכאן:

לשון ריא"ז

ואם הטיל בה ג' חוטי גידין כשרה ובלבד שיהו משולשים שני חוטי תפירה בשתי קצות היריעה ואחד באמצע וכן בכל יריעה ויריעה אבל ס"ת ותפילין כולן בגידין כמו שמבואר בפרק שלמעלה:

כתב ב"ה הא דאמרי' בצבור לא יצא פי' בבהכ"נ שהוא מקום צבור ואיכא פרסומי ניסא אבל שלא בבהכ"נ אפי' ביי' יצא ול"נ דכל י' מיקרי צבור לכל דבר ואין חילוק אם הם בבהכ"נ או לא ואם אין מגילה כשירה יש מתירין לקרות בחומש כדאמרי' לענין לולב שיצא ביבש בשעת הדחק. כתב ב"ה ז"ל שאם קרא במגילה גזולה יצא:

מדהביא רבינו המשנה כצורתה משמע דדעתו לפסוק כת"ק וכן כתבו מיי' וטור וה"ג אבל בעל העיטור פסק כתנא בתרא:

לשון ריא"ז

ואם היה קטן שהגיע לחינוך מוציא הרבים י"ח שכל דבר שהוא מד"ס קטן שהגיע לחינוך מוציא הרבים י"ח כמו שביארנו בהלכות ברכות בפ' מי שמתו החרש שאינו שומע אע"פ שהוא מדבר לא יקראנה לכתחלה לאחרים הואיל ואינו שומע קריאתו ואם קראה יצא בקריאתו ולהוציא עצמו קורא לכתחלה שהרי אינו שומע מאחרים:

לשון ריא"ז

הזבה שספרה שבעה ימים נקיים טובלת ביום ז' וכל היום כשר לטבילתה ובלבד שלא תטבול בליל ז' או קודם לכן אבל אחר שעבר יום ז' יכולה לטבול בין ביום בין בלילה כמו שביאר מז"ה:

דף ז:

וכן בתים ותצרות שמתקבצים בהן להתפלל באקראי אין בהן שום קדושה:

וכן כל יחיד בשלו יכול למוכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה אפי' ס"ת ובהכ"נ:

לשון ריא"ז

יחיד שעשה בהכ"נ לעצמו אע"פ שהוא בכרכים רשאי למוכרה לכל מי שירצה והלוקח עושה בה כל צרכו שהרי זה המוכרה הוא בעליה ולא מסרה לרבים:

עיר שיש בה חכם ובאין שם רבים משאר עיירות בשביל החכם יכול החכם למכור בהכ"נ של עירו עם בני עירו לפי שכל הבאים בשבילו הם באים ודעתם סומכת עליו:

לשון ריא"ז

אבל בהכ"נ של כרכים שבאים שם הרבים משאר עיירות אין כל בני העיר יכולין למוכרה ולהוציאה מקדושתה לפי שכל באי העולם יש להם רשות בה ומז"ה אומר בפסקיו שאפי' כנסת של כרכים יכולין למוכרה ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר ואין שיטת התלמוד כדבריו כמבואר בקונט' הראיות:

וכתב הרא"ש ז"ל אבל של כרכים כיון דמעלמא קאתו ליה הויא להו דרבים ולא מצו מיזדבני לה ואפי' הוי ידוע שבני הכרך בנו אותה ולא סייע להם מחוץ לעיר בהוצאת בניינם אפ"ה כיון דמעלמא קאתו לה בני העיר הקדישום לדעת כל העולם אבל כנישתא דמתא מחסיא אע"פ שקדושה היא לדעת כל העולם כולם מסכימים לדעת רב אשי וההיא בהכ"נ של טרסיים הכי פירושו בי כנישתא זוטאי הואי ולא היו נכנסים בה אלא אותן בעלי אומניות והא דקאמרינן בירושלמי הדא דתימא בבהכ"נ של יחיד אבל של רבים אסור שאני אומר שמא אחד מסוף העולם קנוי בה פי' יש לו זכייה בה ואפי' הסכימו כל הרגילים ליכנס לזאת העיר למוכרה שמא יש אחד בסוף העולם שהיה סמוך לעיר הזאת והיה רגיל ליכנס בה ולדעתו הוקדשה ירושלמי ע"כ כשבנייה לשם בהכ"נ בנייה לשם חצר והקדישה מהו נשמעיניה מן הדא קונם לבית זה שאני נכנס ונעשה בהכ"נ הדא אמרי' בנייה לשם חצר והקדישה קדשה אימתי היא קדשה מיד או בשעת תשמיש נשמעין מן הדא כו' ע"ש:

כתב הרא"ש ז"ל בבית הכנסת של כפרים איירי אבל של כרכים לא מהני מידי טובי העיר למוכרו ואכל הני דמתני' קאי הלכך יחיד שמכר ס"ת שלו יכול להשתמש בדמיו כי לדעתו הוא מוכרו ודינו כמו שמכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אפי' למשתי בהו שכרא פי' רש"י בדמים והדין עמו משום דבהכי איירי מתניתין כדקתני לוקחין בדמיה ומיהו ה"ה בבהכ"נ יכול הלוקח לעשות בה כל צרכו אפי' ארבעה דברים שאסרו חכמים דכולה מתני' איירי כשלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי בני העיר וכן ההיא תלא דבי כנישתא רצה לקנות לזרעו ואמר ליה רב אשי שלא יוכל לזרוע בו אם לא יקנה אותו מטובי בני העיר אבל אחר שיקנה אותו יוכל לזורעו וזריעה תשמיש של גנאי דהא בתי

כנסיות שבבבל על תנאי הן עשוין ובחורבנה מותר להשתמש בהן כל תשמיש שאינו של גנאי:

דף ח:

וכל מה שעושה לס"ת אם עשאו על תנאי להשתמש בו שאר תשמיש אם רצה מועיל בו התנאי כתב הרמב"ם תפוחי זהב שעושין לס"ת לנוי תשמישי קדושה הן ואסור להוציאן לחולין אם לא לקנות בדמיהן ס"ת או חומש ע"כ ומיהו בפ' בני העיר קאמר על כל הנך דקתני בהם שאסור לשנותם לקדושה קלה אמר רב אלא שנו אלא שלא מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר שרי אפי' למשתי ביה שכרא וכתב הרא"ש הלכך יחיד שמכר ס"ת שלו מותר להשתמש בדמיו דדמי למכרוהו ז' טובי העיר ולפי זה התפוחים יכולין בעליהן למוכרן והלוקח יכול לעשות בהן כל מה שירצה:

לשון ריא"ז

כלי בהכ"נ הרי הן כבהכ"נ כגון הספסלים והיריעות שפורסים בבית הכנסת ושפורסין על הארון הרי הן כמו הארון כמו שמבואר בתלמוד א"י והלוחות והבימות אין בהם משום תשמישי קדושה והן המעלות והבימות שעושין לפני הארון שמניחין בו הספרים ואינו דומה לקדושת הארון אלא לקדושת בהכ"נ כמבואר בקונט' הראיות:

נכרי שהתנדב קורה לבהכ"נ בודקין אותו אם אומר בדעת ישראל הפרשתיה מותר להשתמש בה ואם לאו טעונה גניזה חוששין שמא היה לבו לש"ש והנהנה ממנה מעל וזה מבואר בפ"א של ערכין ונראה בעיני שישראל שהקדיש דבר לבהכ"נ אע"פ שהוציא מפיו לשם הקדש אין חוששין שמא היה לבו לשמים שהרי לבהכ"נ הקדיש והולכין בנדרים אחר לשון בני אדם כמבואר בקונט' הראיות:

נראה מדברי רבינו דהא דאין מוכרין ס"ת קאי אבני העיר אבל יחיד שפיר דמי לעשות בשלו כל מה שירצה אלא שאינו רואה סימן ברכה וכ"כ הטור א"ח סי' קנ"ג דיחיד בשלו יכול למוכרו ולעשות בדמיו כל מה שירצה אפי' ס"ת ע"כ ומדברי מיי' וסמ"ג לא משמע כן והטוי"ד סי' ר"ע כתב ומיהו אם צריך למכרה כדי ללמוד תורה או לישא אשה ואין לו דבר אחר למכור שפיר דמי וכתב הרא"ש ז"ל שזה לא נאמר אלא בדורות הראשונים שהיו כותבין ס"ת ולומדין בה אבל האידנא שכותבין ס"ת ומניחין אותו בבהכ"נ לקרות בהן ברבים מ"ע על כל ישראל אשר ידו משגת לכתוב חמשה חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושיהן להגות בהן הוא ובניו כי מצות כתיבת התורה היא כדי ללמוד בה דכתיב

ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם ועל ידי הגמ' ופירושיה ידע פי' המצות והדינין על בורין לכן הן ספרים שאדם מצווה לכותבן וגם שלא למוכרן אם לא ללמוד תורה ואח"כ לישא אשה:

דף ט.

כתב מיי' דאין הלוקח רשאי לעשות בהן אלו הד' דברים אא"כ התנה במעמד אנשי העיר והשיגו הראב"ד וכשמוכרין בני הכפר בהכ"נ יכולין למוכר' ממכר עולם והלוקח יעשה בה מה שירצה חוץ ממרחץ ובורסקי ובית הטבילה ובית הכסא והא דאמרי' דהמעות נשארים בקדושתם ואין הלוקח יכול לעשות בו אלו הד' דברים הני מילי כשלא מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר אבל מכרוהו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר עושין במעות מה שירצו וכן הלוקח יעשה בה אפי' אלו הד' דברים:

לשון ריא"ז

אע"פ שבהכ"נ יש בו קדושה אם מכרו אותה ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר הרי הוא יוצא מקדושתו ואפי' לשתות בו שכר מותר וכשמוכרין אותו מוכרין אותו לשם חצר והלוקח יעשה בו מה שירצה:

נשאל מרבינו האיי אדם חשוב שמת מהו לעשות הספד וס"ת מונח לפניהם וסדין פרוש עליה והתיר לעשות כן לאדם חשוב וגדול בתורה ויחיד בדורו לגאון בענין ההספד נוהגין בישיבה להספיד לפני המטה לשאר התלמידים אבל חכם ואלוף וגאון מכניסין אותו לבהמ"ד ומכניסים המטה במקום שהיה דורש וסופדים התלמידים וקהל ישראל וכשמוציאין המטה סופדים אותו עד לבית הקברות ואם חכם הוא סופדים אותו עד יום א' בתוך ימי האבל ולזמן ישיבה סופדין אותו כל ישראל הקרובים והרחוקים לפי כבודו בחדש אדר ואלול וליום ג' ושביעי עולין לבית הקברות ומבקרים אותו ליום ל' ושוב אין מבקרין אותו ותכלית י"ב חדש משכיבין אותו ומבקרין אותו:

לשון ריא"ז

בהכ"נ שהוא פתוח לבית שהמת מונח שם אסור לכהנים להכנס ולהתפלל שם עד שיעשו מחיצה לפני הפתח ואם העמידו שם התיבה. של ספרים אינה חוצצת שפעמים מטלטלין עם הספרים והרי היא מקבלת טומאה ודבר המקבל טומאה אינו חוצץ:

לשון ריא"ז

ונראה בעיני שלא נאמר על תנאי הן עשויות אלא לאורחים שבבבל היו מצויין אורחים

העוברים ממקום למקום והיו אוכלין ושותין בבהכ"נ אבל בני העיר אין נכנסין אלא לתלמוד תורה:

דף ט:

כתב בה"ג כיון שיש לו מי שיתעסק עמו א"צ להתבטל בשבילו ורב נטרונאי כתב דכי ליכא עשרה מבטלין וכתב הרמב"ן דטעמא דמסתבר הוא דהא איכא שורה וקדיש וברכת אבלים דבעינן י' וכתב עוד שא"צ שידע בודאי שיש לו כל צרכו אלא כיון שיש בעיר מי שראוי לעסוק בו א"צ לראות אם יש מי שיעסוק בו אלא כיון שיש מי שיעסוק ת"ת קודם י"א שא"צ לבטל בשביל אשה ותינוק אלא כמאן דלא קרי ותני וי"א כיון שאינה מצווה לקרות ועושה מה שמוטל עליה וזהירה בלמוד בניה ובעלה דינה כמאן דקרי ותני כתב ה"ר יו"ט מיוני שתינוקות של בית רבן אינן מבטלין בשביל הוצאו' המת שהרי אין מבטלין אפי' לבנין בהכ"נ וכל זה לא איירי אלא בשעת הוצאתו שצריכין להתבטל ללוותו אבל כל זמן שמוטל לקוברו אין מבטלין בשבילו ת"ת אלא אם יש חבורות בעיר שכל אחת מתעסקת יומה אותה שאינה יומה מותרת בין בתלמוד בין בשאר מלאכות ובשעת הוצאתו מבטלין מכל שאר מלאכות ובאין ללוותו אפי' אי לא קרי ותני דלא מפליגין בין קרי ותני אלא בביטול ת"ת אבל בשאר מלאכות אפי' אי לא קרי ותני הכל בטלין ובאין ללוותו ואם אין חבורות בעיר כל בעלי מלאכות צריכין להתבטל ולהתעסק בו עד שיקבר אבל מת"ת אין צריכין להתבטל אלא בשעת הוצאתו כדפרישית וי"א הא דמבטלין ת"ת להוצאתו היינו דוקא במת מצוה ולא נהירא אלא בכל מת נמי איירי ירושלמי רבי אבהו שלח לר' חנניא בריה לטבריא פי' ללמוד אמרו לו גומל חסד הוא שלח לו המבלי אין קברים בקסרין שלחתיך לטבריא נמנו וגמרו בעלית בית ברזא בלוד דתלמוד קודם למעשה שהתלמוד מביא לידי מעשה רבנן דקיסרין אמר הדא דתימא בשיש שם מי שיעשה מעשה אבל אם אין שם מי שיעשה מעשה המעשה קודם לתלמוד והיינו מה שמחלק בגמ' דידן בין אם יש שם כל צרכו או לא:

לשון ריא"ז

מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה ללוותה מבית אביה לבית חופתה כמו שביאר המורה בד"א כשאין לו למת כל צרכו אבל אם יש לו כל צרכו אין מבטלין וכמה כל צרכו אם היה קורא מקרא ושונה משנה שיעורו עד שתהא מחיצת אנשים משערי העיר עד בית הקברות ואם היה לומד תלמוד אין לו שיעור ונראין הדברים שאם היה קורא ושונה אם יש לו כדי קוברין אין מבטלין תלמוד תורה בשבילו וכן ביאר מז"ה:

כתב סמ"ג דוקא כשהן על הקברים עצמן משם יש להוכיח דעפר הקבר אסור בהנאה ועי' פ' נגמר הדין והרא"ש ז"ל כתב הא דקתני אין מרעין את הבהמה נראה דמיירי אף בקרקע עולם דאסור מפני כבודן של מתים דאי על הקברים אם הוא קבר של בנין חסור בהנאה והאילנות הנטועין בבית הקברות מותר ללקוט פירותיהן ואין כאן חשש מפני כבוד מתים:

דף י.

ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין ג' ספרי תורה בא' קורין ה' בני אדם בפרשת אותה שבת ובא' קורא הששי בענין ר"ח שהוא פרשת צו את בני ופרשת וביום השבת ופרשת ובראשי חדשיכם ובג' קורא השביעי בפרשת כי תשא וכשמפסיקין בקדיש בין הז' למפטיר המפטיר חוזר וקורא מה שקרא הז' או כל קריאתו או מקצת קריאתו שאין המפטיר קורא בתורה אלא לכבוד התורה וכן ר"ח ניסן שחל להיות בשבת מוציאין ג' ס"ת הא' קורין בו ה' בפרשת אותה שבת וא' קורא הו' בענין ר"ח והא' קורין בו הז' בפרשת החדש ואין גוללין ס"ת בצבור מפני כבוד הצבור אלא על כל ענין וענין מוציאין ס"ת א' וכן ר"ח טבת שחל להיות בשבת מוציאין ג' ס"ת הא' קורין בו הו' בפרשת אותה השבת והאחד קורא בו הז' בפרשת ר"ת והא' קורא בענין חנוכה ומפטיר המפטיר בענין חנוכה כמו שביאר מז"ה וכן מבואר בקונט' הראיות:

דף י:

כתב הרא"ש ז"ל תימה דבפסח ועצרת ובימים ראשונים ואחרונים של החג ובר"ה וביוה"כ אנו מוציאין שתי תורות וקורין באחת בקרבנות היום וזה אינו שנוי לא במשנה ולא בתלמוד ואפשר שאחר שנשלם התלמוד תקנוהו רבנן סבוראי או הגאונים וישנו בסדר רב עמרם וקצת יש סמך לדבר מדאמרי' לקמן אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע וכו' אמר לו כבר תיקנתי להם סדר קרבנות שכל זמן שקורין בהן וכו' ואין להביא ראיה מדאמרי' לקמן ביום של יו"ט האחרון של חג מפטירין בויעמוד שלמה לפי שמדברת בשמיני עצרת וא"כ יש להוכיח שקראו בס"ת שניה פרשת קרבנות של שמ"ע דאם לא קראו אלא וזאת הברכה למה יפטירו בויעמוד שלמה ואנן בעינן ההפטרה דומיא דפרשה שקרא כדאמרי' לעיל בשלמא למ"ד כי תשא היינו דמפטירין ביהוידע הכהן דכתיב ביה כסף עובר איש כסף נפשות ערכו אלא למ"ד צו את בני ישראל וכו' משום דאיכא למימר כיון שההפטרה מדברת בענין שמ"ע יש לאומרה אע"פ שאינה מעין הפרשה שקרא

בתורה כדאמרי' בסמוך בר"ח שחל להיות בא' בשבת מפטירין מאתמול מחר חדש אע"פ שאינה מעין הפרשה שקרא שכיון שהוא מעין המאורע שיהא מחר חדש וגם מצינו בירושלמי כעין מנהגנו אמר ר' יצחק נפחא שבת שחל להיות בחולו של מועד בין בפסח בין בסוכות קורין ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא במוספין דפסח בפרשת מועדות שבתורת כהנים:

ומז"ה הנהיג להתחיל מן והיה היום הזה לכם לזכרון עד מארץ מצרים חל להיות יום ראשון של חוש"מ בשבת שקירין בו ביום ראה אתה אומר אלי ופרשת פסל לך כמו שיתבאר אין קורין פסל לך עוד ביום הג' בחוש"מ שכבר קראו אותה ביום ראשון אלא קורין ביום ב' קדש לי כל בכור וביום הג' אם כסף תלוה וביום ד' במדבר סיני כסדר שהן כתובות בתורה כמבואר בקונט' הראיות וכך הוא המנהג:

לשון ריא"ז

בחוש"מ של חג הסוכות קורין בקרבנות החג כיצד ביום א' כהן קורא וביום השני לוי קורא וביום השלישי ישראל קורא עוד וביום השלישי והד' קורא ביום השלישי וביום הרביעי שהן ספיקי היום וכן ביום השני כהן קורא וביום השלישי לוי קורא וביום הרביעי ישראל חוזר וקורא עוד וביום הרביעי והד' קורא עוד וביום השלישי וביום הרביעי שהן ספיקי היום וכסדר הזה עושין בכל ימי החול של חג וכן ביום החמישי של חוש"מ שהוא שביעי של חג כהן קורא וביום הששי לוי קורא וביום השביעי ישראל חוזר וקורא עוד וביום השביעי רביעי חוזר וקורא עוד ששי ושביעי וכן ביאר מז"ה בפרק החליל וכן עיקר:

סמ"ג עשין י"ט פליג עם רבינו שכתב כפי' רש"י דכהן ביום השני לוי ביום השלישי ישראל ביום הרביעי רביעי ביום השני וביום השלישי ובשביעי שהוא הושענא רבה יתחיל כהן למעלה ביום החמישי לוי ביום הששי ישראל ביום השביעי רביעי ביום הששי וביום השביעי שהוא ספיקו של יום ומשנין ביום הערבה הסדר משום דאינו יכול לקרות ביום השמיני בחוה"מ ולפי' רבינו שמשון יום ראשון דחוה"מ כהן קורא ביום השני לוי ביום השלישי ישראל ביום השני רביעי ביום השלישי וכן תמיד:

דף יא.

סמ"ג עשין י"ט פליג עם רבינו בקריאת שמיני עצרת וכתב דקורין בשמ"ע עשר תעשר וכל הבכור אפי' לא אירע בשבת אבל בפסח אין קורין כל הבכור אם לא אירע בשבת ורבינו אינו מחלק בין פסח לשמ"ע:

ובירושלמי יש מפטירין ויהי אחרי מות משה והכי מנהגינו ובשלישי מתחיל בראשית וקורין אותה שמחת תורה לפי שמסיימים בו ראוי לשמוח בסיומה ורגילין להתחיל מיד בראשית כדי שלא יהיה פתחון פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינן רוצים לקרותו עוד ומרבים בפיוטים כמו אשר בגלל אבות ויש מקומות שמוציאין כל הספרים ואומרים על כל א' וא' פיוט כל מקום לפי מנהגו ונוהגין באשכנז שהמסיים והמתחיל נודרי' נדבות וקוראין לכל מריעיהן ועושין משתה ושמחה ויו"ט לסיומא של תורה ולהתחלתה:

לשון ריא"ז

ובב' יו"ט אחרונים של חג ביום ראשון קורין עשר תעשר עד סוף הפרשה כמו שביאר מורה ומז"ה ומפטירין ויהי ככלות שלמה וביום ב' קורין וזאת הברכה ומפטירין ויעמוד שלמה מלפני מזבח ה' ויש שמפטירין ויהי אחרי מות משה:

לשון ריא"ז

שבת שחלה בחוש"מ קורין ז' בענין היום והמפטיר קורא קריאת המוספין וקריאת המוספין של חג הוא ספיקי היום כמו שאומרן ש"צ בתפלת המוספין שהרי יום ראשון של חוש"מ הוא ספק יום ב' ספק יום ג' ולפי ענין זה הם מסופקין כולן שאר ימים של חוש"מ הן חול וקורין ד' בני אדם ובפסח מוציאין ב' ספרים הא' שקורין בו ג' בענין היום וא' שקורא בו הרביעי בקריאת המוספין ובחג אין שם קריאת המוספין בימי החול שהרי כל ענין היום הוא ענין המוספין ואין מוציאין בהן אלא ספר א' שקורין בו ד':

וקורין בפרשת נשא בנשיאים ג' בכל יום ומפרש בפסיקתא משום שנשלם מלאכת המשכן בכ"ה בכסליו ומתחילין בו ויהי ביום כלות משה ויש מקומות שמתחילין בברכת כהנים ומנהג יפה הוא לפי שנעשה הנס ע"י כהנים וכן הסדר ביום הראשון מתחיל ביום כלות משה וקורא אותו עם כהן ולוי וישראל קורא ביום הראשון ביום ב' קורא כהן ביום השני עד פר אחד בן בקר ולוי עד וביום השלישי וישראל חוזר וקורא ביום השני וכן בכל יום ויום השמיני מתחילין ביום השמיני וגומר כל הסדר:

לשון ריא"ז

בחנוכה קורין בנשיאים שבפרשת נשא ונהגו לקרות ביום ראשון מויהי ביום כלות משה עד קרבן נחשון בן עמינדב ביום ב' נהגו לקרות ביום השני וביום השלישי ובשלישי קורין ביום השלישי וביום הרביעי וברביעי ביום הרביעי וביום החמישי ובחמישי קורין ביום החמישי וביום הששי ובששי קורין ביום הששי וביום השביעי בשביעי קורין ביום השביעי וביום השמיני ובשמיני מביום השמיני עד סוף הפרשה:

יש אומרים שכל תענית שיארע בב' וה' שקורין שחרית בפרשת היום ובמנתה ויחל דתדיר קודם או יקראו שנים בפרשת היום והשלישי ויחל חוץ מבט"ב ורב שר שלום כתב שבכל ת"צ וכל תענית שגוזרין על הגשמי' וכל דבר הצריך להם אומרים ויחל בשחרית ובמנחה בין בשני ובחמישי בין בשאר הימים:

לשון ריא"ז

בת"צ קורין ברכות וקללות וכבר נהגו מימות הגאוני' הקדמונים לקרוא בכל תעניות ויחל ומפטירין דרשו ה' בהמצאו ואין בו קריאה במנחה כמבואר בקונטרס הראיות ונהגו לקרוא הכהן ויחל משה עד סוף פסקא והלוי מדלג ומתחיל פסל לך וקורא הוא וישראל הקורא אחריו עד אשר אני עושה עמך ובי"ז בתמוז אינו מדלג אלא קורין כל מעשה העגל עד סוף הקריאה שרגילין לקרות בכל תענית ובתעני' של ט"ב קורין כי תוליד בנים וקורין שם ג' בני אדם בין אם חל ביום ב' ויום ה' בין אם חל בשאר ימי השבת וקורא השלישי ומפטיר באסוף אסיפם עד כי באלה חפצתי וצריך לברך לפניה ולאחריה ומסיים ברוך מנחם ציון בבניה וכך היא בסדר הגאונים במנחה קורין ויחל משה ונהגו להפטיר שובה ישראל וכתב סמ"ג דאין קורין ויחל אע"פ שהיא לסוף שני פסוקין מן הפרשה וכתב עליו המגיה ואני הנקדן אומר שזה אינו צריך כי טעות הוא בטופס הספרים מאותה פרשה ובספר רבינו משה אין שם פרשה כלל לא פתוחה ולא סתומה ומדברי רבינו נראה דבתענית קורין ברכות וקללות:

דף יא:

פי' כשהספר עומד לפניו יהפך הכתב אליו ויתחיל לגלול מבחוץ ואחר שגמר הגלילה יהדק סוף המטפחת מבפנים שכשיבא לקרות בו ימצא ההידוק בפנים ולא יצטרך להפך הספר לצד ההידוק:

לשון ריא"ז

י' שהתפללו והוציאו ס"ת לקרות גדול שבכולן גולל ס"ת שהגולל ס"ת נוטל שכר כנגד כולן והוא הממציא הקריאות שצריך לקרות בהן וי"מ הוא הגולל אותו לכרכו במטפחת: וטור כתב משמע בדיעבד אבל לכתחלה לא יקרא יושב ובירושלמי קאמר דאפי' לכתחלה ומיי' כתב אבל לא יקרא לכתחלה יושב מפני כבוד הצבור:

לשון ריא"ז

הקורא את המגילה בין עומד בין יושב בין שקראוה אחד בין שקראוה שנים יצאו כל

השומעים ובתלמוד א"י מפרש שאפי' לכתחלה מותר לקרות מיושב וכן נראה בעיני בקריאת ההלל שאם רצה לקרותו מיושב הרשו' בידו:
ומטעם זה נמי צריך ליזהר שלא לסמוך דאמרי' בפ"ב דזבחים עמידה מן הצד פי' ע"י סמיכה איכא בינייהו לרבנן לא הוי עמידה:
לשון ריא"ז
אבל בקריאת התורה לא יקרא אלא מעומד שהתור' בעמידה ניתנה שנאמר ואתה פה עמוד עמדי ומכאן אמרו שלא ישב אדם וישנה לתלמידו ע"ג קרקע שנאמר ואתה פה עמוד עמדי:

דף יב.

ואין ש"צ קורא עמו ומה שנהגו האידנא שש"צ קורא פי' הרא"ש לפי שאין הכל בקיאין בטעמי קריאה ואין הציבור יודעין בקריאתו והוא בעיניו כיודע ואם לא יקראוהו אתי לאנצויי עם ש"צ לכך תקנו שיקרא ש"צ שהוא בקי בקריאה ומ"מ גם העומד לקרות יקרא בנחת עם ש"צ שלא יהא ברכתו לבטלה והא דאמרי' שלא יקראו ב' פי' בקול רם וטעמא משום דתרי קלי לא משתמעי ומי שאינו יודע לקרות אינו רשאי שיקראהו ש"צ והויא ברכה לבטלה ולא מסתבר לטור שיברך על קריאה שבע"פ ומיהו אם יודע לקרות כשמקרין אותו ש"ד ואם ש"צ רוצה לברך לעצמו ולקרות צריך שיהא אחד עומד אצלו דתניא בתוספתא חזן העומד לקרות א' עומד ומחזן עליו עד שיקרא וגרסי' נמי בירושלמי רב שמואל בר יצחק על לבי כנישתא וחזא חזנא דקרא ולא קאי בר איניש תחותוי א"ל אסור לך משום שנתינתה ע"י סרסור:
בימי חכמי התלמוד היו רגילין לתרגם כדי שיבינו העם כי לשונם היה ארמי ואין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק א' ומתרגמו וחוזר וקורא לו פסוק ב' ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מן המתרגם ולא המתרגם יותר מהקורא [כו'] כתב רב נטרונאי אלו שאין מתרגמין ואומרין אין אנו צריכין תרגום דרבנן אלא בלשון שלנו בלשון שהצבור מבינים אין יוצאין י"ח אלא חייבין לתרגם אבל אם אינם מתרגמין להכעיס בני נדוי הן ואם מפני שאינם יודעין לתרגם ילמדו ויתרגמו ואם יש מקום שרוצים לפרש להם יעמוד אחד חוץ מן המתרגם ויפרש להם כרצונם אבל התוס' כתבו על הא דתניא [ר' חלפתא בן שאול אומר ל"ש אלא במקום שאין תורגמן אבל כו' משמע שגם בימי חכמי התלמוד היו מקומו' שלא היו מתרגמין מכאן סעד למנהג שלנו שאין אנו רגילין לתרגם. וכן איתא בירושלמי הדא

אמרה שאין התרגום מעכב] (זה הגהה מהטור):

לשון ריא"ז

דרכם היה בבבל לתרגם הקריאה כדי שיבינו ההדיוטות שהיה לשונם תרגום ותרגום של תורה אנשי כנסת הגדולה תקנוהו וכן הטעמים שבמקרא בספר תורת אלהים מפורש ושום שכל:

עיין לעיל פ"ק דין שהחיינו:

מיי' וסמ"ג כתבו דמברך האל הרב את ריבינו וכן הטור ודברי רבינו נראין כדברי רע"ם שכתב לא אמרי' האל הרב את ריבינו דהא אמרי' אלהינו וב"ה כתב כיון שברכה אחרונה במנהגא תליא מלתא אין לגעור במי שסח דלאו הפסקה היא אלא בקריאה תליא מלתא ואינו נראה דכיון שהוא מברך צריך שלא להפסיק דמאי נפקא מיניה דתלי במנהגא סוף הוא מברך וכ"כ ריא"ז:

וכ"כ רב פלטוי והטור ומיי' ורש"י פירשו האזינו זכור ירכיבהו וירא לולי כי ידין וכ"כ בספרי ובמס' סופרים וישמן לולי כי ידין ור"ת וערוך פי' וירא לו כי ידין:

פי' ה"ר משולם ז"ל שקורא אותם העולה בס"ת לבדו ואין ש"צ קורא עמו והקשה לו ר"ת ז"ל הא כל התורה כולה נמי כך דינה כדאמר לעיל קראוהו שנים יצאו משא"כ בתורה אלא ה"פ יחיד קורא כל ח' פסוקים ולא יקראו אותם שנים שנים והיינו טעמא לפי שאינו הפסוקים יהושע אמרם ולמ"ד נמי שמשה אמרם נשתנו שכתבם בדמע:

דף יב:

ירושלמי ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן היה קורא בתורה ונשתתק זה שעומד תחתיו יתחיל ממקום שהתחיל הראשון אי תימא ממקום שפסק הראשון נתברכו לפניהם ולא לאחריהם האחרון נתברכו לאתריהם ולא לפניהם וכתיב תורת ה' תמימה משיבת נפש שתהא כולה תמימה מימרא זו נאמר בתר דתקינו שכל אחד מברך ושמעינן שהוא מתחיל ממקום שהתחיל ראשון ומברך ברכה ראשונה ואם היה מתחיל ממקום שפסק אינו מברך כי הוא גומר קריאת הראשון על סמך ברכתו ומכאן דקדק רבינו אבי העזרי התוקע ועף ועומד אחר לתקוע מתחיל ממקום שפסק ואינו מברך דדוקא בתורה דכתיב בה תמימה הוא דמתחיל בראש ומברך אבל שאר מצות לא:

דף יג.

לשון ריא"ז

יו"ט של פסח ושל עצרת ושל ר"ה ושל חג הסוכות בכולן קורין ה' בענין היום ואומר החזן קדיש ואח"כ מוציאין ס"ת אחר קורא בו המפטיר במוספי היום הפסוקים האמורים בתפלת מוספין (ותפלת) [וקריאת] מוספין אין לה זכר בתלמוד (ואין נראה) [ואינה] אלא תקנת האחרוני' כדי להשגירן ש"צ בפיו ולפיכך נתנו קריאה זו למפטיר שאינו מן המנין כמו שביאר מז"ה:

ומפטיר מבעיא אם עולה אם לאו ואסיקנא דעולה לפיכך נוהגין בתענית ויום הכפורים במנחה ובט"ב דהשלישי מפטיר כיון שעולה למנין ואין יכולין להוסיף על ג' אבל בשבת ויו"ט ויוה"כ שיכולין להוסיף נוהגין שבשבת הח' מפטיר וביו"ט הו' וביוה"כ הז' ואתי שפיר בין למ"ד עולה בין למ"ד אינו עולה שאם עולה והוסיפו עליהן אין לחוש שהרי יכולין להוסיף ואם אינו עולה הרי כבר קראו שבעה לפניו והלכך קורא שבעה וגומר עמהן הפרשה ואומר קדיש וחוזר וקורא עם המפטיר מה שקרא השביעי כתב הר"ם מרוטנבור"ק שאם טעם ש"צ וסיים הפרשה עם הששי ואמר קדיש שא"צ לקרות עוד אחר אלא יקרא עם המפטיר מה שקרא עם הששי ויאמר אחריו קדיש שהרי מפטיר עולה למנין ז' והרא"ש היה אומר שאין לומר קדיש פעם אחרת:

כתב הרא"ש ז"ל משמע דבימי חכמי התלמוד לא היו רגילין לקרות למפטיר מה שקרא אחרון אלא היה קורא דבר אחר דאילו היה קורא מה שקורא אחרון כמנהגינו אמאי קאמר כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו נמי לא בעינן תיפוק ליה דלא קראו אלא אחד ועשרים פסוקים ועוד קשה מהא דקא משני לעיל כיון דמשום כבוד תורה למניינא לא סליק טפי הל"ל כיון דאינו קורא אלא מה שקרא אחרון למניינא לא סליק אלא שמע מינה שבימיהם היה המפטיר קורא פסוקים אחרים מה שלא קראו לפניו ותימה למה אין אנו נוהגין כן ונראה כי בימי חכמי התלמוד לא היו אומרים קדיש בין שביעי למפטיר וכן נהגו לגמור כל הסדר ואחר שנשלם התלמוד תיקנו לומר קדיש בין שביעי למפטיר ולכך נהגו לגמור כל הסדר קודם קריאת המפטיר כי לא מסתברא לומר קדיש באמצע הסדר כיוצא בו מצינו שנשתנה הסדר אחר השלמת התלמוד שתיקנו לומר פסוקים ויראו עינינו אחר השכיבנו ובימי חכמי התלמוד לא נהגו כן וגם תיקנו לומר קדיש קודם תפלת ערבית להודיע שתפלת ערבית רשות ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר בפ"ק דברכות איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה של ערבית וכן נמי תקנו לומר קדיש בין שביעי למפטיר לומר שאין ממנין השבעה ולכך צריכין לומר לו מן הפרשה

שקרא השביעי אבל ימים טובים וארבע פרשיות שמוציאין שני ספרים אין המפטיר חוזר וקורא מה שקרא אחרון אלא אומר קדיש אחר שקראו שבעה בשבת וחמשה ביום טוב ובספר השני קורא המפטיר חובת היום וכשמוציאין ג' ספרים קורין ששה באחד והשביעי בשני ואומר קדיש ובשלישי קורא המפטיר פרשה שהיא מעין ההפטרה אבל אם היה קורא השביעי בספר השני כשמוציאין שנים או בשלישי כשמוציאין שלשה היה המפטיר צריך לכפול לפי שלא יאמרו קדיש עד שיגמרו הפרשה ואחר שגמרו פרשה אומר קדיש והמפטיר קורא בו מה שקרא השביעי וכך הנהיגו רבינו אליקים ורבינו משולם ז"ל ומנהג כשר הוא דלא מסתבר דקטן המפטיר שאינו מן המנין שיקרא חובת היום ובסדר רב עמרם כתוב שבמקום שמפסיקין בקדיש אין מפטיר עולה למנין שבעה הרי למדנו מדבריו שהיו רגילין להפסיק בקדיש בין שביעי למפטיר ומה שאין מוציאין בשבת ס"ת לקרות וביום השבת כמו שקורין ביו"ט קרבנות היום לפי שאין בפרשה של שבת רק שני פסוקים ואין לקרות אלא מענינו של יום ועוד טעם אחר דקאמרינן לקמן פ' בתרא דתעניות תקנתי להם סדר קרבנות בזמן שהן קורין בהן מעלה אני עליהן כאילו הקריבום לפני ומוחל אני עליהם על כל עונותיהם ובקרבן שבת אין קרבן לכפר דכולן עולות:

לשון ריא"ז

כל הפרשיות של כל השנה קורין אותן כולן כל שבת ושבת פרשה אחד כיצד בשבת ראשונה [שהיא] אחר שמ"ע קורין פרשת בראשית בשניה אלה תולדות בג' לך לך וכן כולן בשחרית קורין כל הפרשה כולה במנחה מתחילין פרשה שניה וקורין בה ג' בני אדם וקורין י' פסוקים או יותר ובמקום שקורין בשבת במנחה שם קורין בב' ושם קורין בה' ובשבת הבאה מתחילין מתחלת הפרשה ומשלימין אותה כולה וקורין בה ז' בני אדם:

דף יג:

עי' בפ' שלשה שאכלו אם קטן מצטרף לי':

כתב הרא"ש והאידנא לא נהגו לעשות אלא מושב אחד והכל תלוי במנהג:

לשון ריא"ז

ואין עושין מעמד ומושב אלא בי' שהיה דרכן בחזרתן מבית הקברות לומר שבו יקרים שבו והם יושבים ועוד אומר עמדו יקרים עמדו והן עומדין ועושין כן עד ז' פעמים כנגד ז' הבלים שבקהלת:

עי' בברכות דין פריסת שמע בפ' היה קורא רבינו טוביה הביא ראיה מאבל לפרוס על שמע בשביל אחד:

לשון ריא"ז

אין פורסין על שמע להעמיד ש"צ לברך ברכות של ק"ש פחות מי' לפי שצריכין לומר קדושה בברכת יוצר אור ואין אומרים קדושה אלא בי' ואם אין להם עשרה מברך כל אחד לעצמו ומדלג בברכת יוצר אור ומעביר הקדושה ואומר ואשר משרתיו לאל ברוך נעימות יתנו וכך היה מנהג מז"ה:

סמ"ג עשין כ"ז הביא דעת רש"י ותוס' וכתב בשמם דברכת אבלים שבמזון צריך י' ואין מברכין אותה בפחות מי' אמנם רבינו יהודה בשם ר"י ובשם הגאונים כתבו דהיא ברכת אבלים שהזכיר התלמוד אבל ברכת אבלים שבבהמ"ז לא הוזכר זה בתלמוד דדוקא בברכת רחבה צריכה י' ואינו רק מנהג ולכן אומרין אותה בג' וכן פי' רבינו דברכת אבלים שבתלמוד היא ברכת רחבה וכתב הטור והאידנא לית לן ברכת רחבה ולא ברכת שורה אלא הטוב והמטיב דיין אמת וי"א ברוך מנחם אבלים וטעות הוא שמכניסים בברכה דבר שאינו מן הברכה ומוסיפין על המטבע שתקנו חכמים והרמב"ן הסכים לדעת רב עמרם לומר ברוך מנחם אבלים כתב רב סעדיה שבעה ימי האבל מברך האבל לעצמו בהטיב והמטיב אל אמת ואם ברכו אחרים לפניו כך הם מברכין ויש מוסיפין בבית האבל נחם ה' אלהינו את אבילי ציון ואת אבילי ירושלים ואת אבילי עמך ישראל ואין בכך הפסד ובשבת אין אומרים אל אמת וכ"כ רב נטרונאי גאון שאין מברכין ברכת אבלים בשבת כיון שמברכין בג' או בי' לאו דברים שבצנעא הוא ובה"ג כתב שמברכין ברכת אבלים דהוי דברים שבצנעא דמי שאין לו מברכין הוא מברך לעצמו והרמב"ן כתב בירך ביחיד או בג' מברך כדרך שמברך בחול דצנעא הוא ואם אכלו אחרים עמו וברכו אין מברכין דכיון דאיכא אחרים לאו צנעא הוא ומ"מ מדברי כולם נלמוד שמברכים אל אמת כל ז':

דף יד.

כתב הר"ר חייא כל דבר שרגיל ושגור בפי כל אין בו משום דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה והרא"ש היה אומר דלא אמרינן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה אלא להוציא אחרים י"ח אבל כל אחד לעצמו שרי לכן נוהגין באשכנז כשמגיע ש"צ לפסוקין שבתפלה כגון מי כמוכה באלים ה' ה' ימלוך לעולם ועד שהוא שותק והקהל אומרים אותו כל א' וא' בפני עצמו וכ"כ סמ"ג והביא ראיה ממס' תענית פ' שלשה פרקים דא"ר יוסי היאך יכול היחיד לקרות בצבור על פה והלל שאני שאינו

אלא דברי שבת וכן מלכיות זכרונות שופרות שאומר בר"ה הן שבח מענינו של יום וכן כי פדה ה' את יעקב ניתקן שם לצורך החתימה מעין הפתיחה ול"נ דדוקא היחיד אסור לקרות על פה אבל כשהצבור קורין עמו ש"ד לקרות דברים שבכתב על פה ומש"ה נהגו ערבית ושחרית שאומרים מי כמוכה וה' ימלוך כל הקהל כאחד בקול רם:
וכתב הרא"ש דזו התוספתא נשנית לפי מנהג הראשון שהיה הראשון מברך לפניה והאחרון לאחריה לכך צריך לישב בכל פעם להיכירא שהן שבעה אבל האידנא שצריך לברך בכל פעם ופעם ברכה ראשונה ואחרונה כמו כהן שקורא במקום לוי א"צ לישב:
פירשו התוס' דוקא בימיהם שהיו מתפללין למערב אבל אנו שמתפללין למזרח לצד א"י אין עושין הפתח במזרח:

דף יד:

פירש"י בלשון אחד שלא יקרא לוי כלל וכ"כ ר"ח ורב עמרם ופי' אחר פי' שלא יקדים לוי לישראל וכתב הרא"ש ודוקא אם ישראל הוא גדול קודם ואם הלוי הוא גדול או אפי' שוין הוא קודם וכן עיקר ואמר אביי נקטינן אם אין שם לוי כהן קורא במקום לוי ודוקא כהן ראשון עומד במקום לוי ומברך פעם אחרת וקורא אבל כהן אחר לא יעלה שמא יאמרו הראשון פגום הוא וכן לא יעלו ב' לוים זה אחר זה שלא יאמרו א' מהם פגום הוא ויש מקומות שנוהגין לקרות הרבה כהנים בהפסק ישראל ביניהם ואין חוששין שמא יאמרו הראשון פגום כיון שקראו ישראל אחריו וכ"כ רב עמרם וכתב דקרי כהן ולוי וישראל קרי מאן דבעי אי בעי כהן למיתניה ומיקרי ש"ד וכשאין שם כהן וקורא לישראל במקומו אומרים במקום כהן כדי שלא יטעו להאכילו חלות אבל העולה במקום לוי א"צ לומר במקום לוי דמעשר ראשון מותר לזרים וגם לא שכיח:

לשון ריא"ז

אין שם כהן נתפרדה החבילה ולא יקדים לוי לישראל אבל כהן אחר לא יקרא אחר הכהן הראשון שלא יאמרו הכהן הראשון פסול היה וכן לוי אחר לוי לא יקרא ואחר הלוי קורין כולם לפי מעלתן והגדול גדול קודם:
מיי' כתב סתם כרבי' וטור כתב דדוקא אם כתבו חומש לבדו אפי' בגלילה פס"ת אין קורין בו עד שיהו כל ה' חומשין ביחד משמע דאם היו חומשין כולם בגלילה ש"ד וצ"ע:
פרש"י אי איכא פתחא אחרינא משינטל ס"ת לצאת דרך פתחו הרוצה לצאת בפתח אחר יוצא אפי' לא יצא ס"ת ליכא פתחא אחרינא נכון הוא שיצא ס"ת ולא יצא אדם בפני ס"ת:

עיין פ"ק דברכות בהגה"ה:

דף טו.

אין ממנין אלא מי שנתמלא זקנו אבל מי שהביא ב' שערות יכול לירד לפני התיבה ובלבד שיהא באקראי אבל למנותו אין ממנין אותו אפי' אם יש אחר ממונה אלא שממנה זה תחתיו להתפלל במקומו לעתים ידועים וז"ל הרא"ש שכתבתם שנהגו באלו המקומות למנות בזויי המשפחות לש"צ ויש בדבר הזה בזוי מצוה כאילו אינו כדאי למיוחסים שבישראל אלא כשאר אומניות וחלילה להיות מלאכת ה' אומנות אלא עטרה לראש גם אני נתרעמתי מיום בואי הנה על חזני הארץ הזאת אבל לא נתרעמתי על שלך כי תלית הדבר ביחס משפחה ואינו כן בעיני המקום אם הוא מיוחס ורשע מה תועלת לפני המקום ביחס שלו ואם הוא ממשפחה בזויה וצדיק טוב לקרב מזרע רחוקים שנאמר שלום שלום לרחוק ולקרוב אבל תרעומתי כי חזני הארץ הזאת הם להנאתם לשמוע קול ערב ואם הוא רשע גמור אין חוששין רק שיהיה נעים זמירות והקב"ה אומר נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה ומה שכתבתה שממנין חזן להתפלל כל השבוע קודם שנתמלא זקנו וסומכים על זה שיש להן חזן אחר שמתפלל בשבת וביום כניסה טעות הוא בידם כי זה נקרא חזן קבוע כיון שמנוהו להתפלל אע"פ שיש אחר שהוא ממונה ודוקא באקראי ולא בממונה יכול להתפלל אחר שהביא שתי שערות ע"כ:

לשון ריא"ז

קטן קורא בתורה ומתרגם אבל אינו פורס על שמע ואם הביא שתי שערות פורס על שמע כמו שמבואר בתלמוד א"י ואם נתמלא זקנו ראוי לעשותו ש"צ ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו כמו שמבואר בסוף פרק הכל שוחטין ונראה בעיני שלא נאמר כן אלא משום כבוד הצבור אבל אם הצבור אינן מקפידין בדבר ראוי לירד לפני התיבה ולישא את כפיו משהביא שתי שערות כמבואר בקונטרס הראיות:

כתב הרא"ש סומא שלא ראה מאורות מימיו יכול לפרוס על שמע ולברך יוצר המאורות שאע"פ שאינו רואה הוא נהנה במאורות שרואים אחרים שיורוהו הדרך אשר ילך בה וכ"כ הרא"ש שיכול להתפלל ולהוציא אחרים ובלבד שלא יקרא בתורה שאסור לקרות בה על פה ויש מי שהורה שהסומא יכול לעלות ולקרות בתורה:

דף טו:

כתב מיי' מי שיש לו מום בפניו או בידיו ורגליו לא ישא את כפיו ובגמ' לא קאמר אלא בידיו מפני שהוא נושא אותן וניכר בהם:

לשון ריא"ז

כהן שהיו מומין בפניו או בידיו או ברגליו לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו ומסיחין דעתן מן הברכה וטעה זה מבואר בתלמוד א"י:

רבינו פרץ כתב שא"צ לקרות ליחיד וטור כתב ש"ד לקרות גם ליחיד:

לשון ריא"ז

ואם אין שם אלא כהן א' אין הש"צ קורא אותו אלא הוא עולה ופותח בברכת כהנים מאליו וגם כתב סמ"ג דמן הדין א"צ להקרות ליחיד לפניו שהרי מה שש"צ מקרא מאמור להם נפקא לן ועמא דבר להקרות אף ליחיד ורבינו פרץ כתב כסמ"ג וכתב עליו הטור ולא נהירא:

פי' אמן שעונים אחר ברכת מודים ומכאן (נראה) שאין ש"צ אומר אלהינו ואלהי אבותינו כשיש כהנים וכתב הר"ר פרץ בשם ר"ת שאין ש"צ אומר אלהינו ואלהי אבותינו וכו' אלא מיד כשיסיים מודים קורא החזן כהנים ור"י כתב דוקא להם שלא היו רגילין לומר אלהינו אבל עכשיו שהש"צ רגיל לאומרו בכל פעם בצבור גם כשהכהנים נושאין כפיהם נכון לומר וכך היה נוהג הר"ר מאיר מרוטנבורק כשהיה ש"צ היה אומר אלהינו בלחש עד כהנים ואומר כהנים בקול רם כדי לקרות אותם ואומר עם קדושיך בלחש ומדברי רבינו נראה שאין אומרים אלהינו בלחש שהשמיטו מפסקיו כתב בעל המנהיג ברכת כהנים אסור ליחיד לאומרה גם בצבור יש אומרים אותה ובדברים שבין בני בבל ובני א"י אנשי מזרח ש"צ אומר ברכת כהנים בקול רם אנשי מערב ש"צ אומר ושמו את שמי שאסור להזכיר השם אא"כ היה כהן למדנו מזה שאסור ליחיד לקרותה ומ"מ כל הגלות אנשי מזרח קורין אותה כקורא בתורה. וכתב עוד על שם רש"י שאין לש"צ לומר פסוק ושמו את שמי שכבר בקשנו המשולשת בתורה ומה לנו להוסיף עוד ושמו את שמי כשם שאין אנו אומרים כה תברכו ששניהם לשון צואה ולא לשון ברכה. אבל רב עמרם כתב ואם אין שם כהנים ש"צ אומר אלהינו וכו' עד וישם לך שלום ושמו את שמי ומסיים עד השלום:

לשון ריא"ז

עד שיכלה אמן מפי הצבור כמו שכתב המורה וכל כהן שלא עקר את רגליו לעלות

בברכת עבודה שוב אינו עולה אחר שהשלים ש"צ ברכת הודאה וענו הצבור אמן הש"צ קורא כהנים ואין הש"צ רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הצבור:
ופושטים ידיהם וחולקין אצבעותיהם על פי המדרש מצין מן החרכים ששכינה למעלה מראשיהם ומציץ מבין חרכי אצבעותיהם ומכוונים לעשות ה' אוירים בין ב' אצבעות לב' אצבעות אויר א' ובין אצבע לגודל ובין גודל לגודל לקיים מציץ מן החרכים:
כתב ה"ר פרץ שאם אין שם אלא אחד אינו עובר דילפי' ליה מאמור להם דמשמע דוקא לרבים ואינו נראה לטור דלהם על אהרן ובניו קאי ופי' אמור להם לכל א' מהם:
לשון ריא"ז
ואם היה הכהן חלוש שאינו יכול לישא את כפיו יצא חוץ לבהכ"נ עד שלא יגיע ש"צ לאותה ברכה כמו שמבואר בתלמוד ארץ ישראל:
וכתב מיי' שצריך ליטול ידיו עד הפרק כמו בעבודה:
לשון ריא"ז
וכל כהן שלא נטל ידיו לא ישא את כפיו שנאמר שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ונראה בעיני שאפי' ביוה"כ נוטל ידיו לנשיאות כפים כמבואר בקונט' הראיות:

דף טז.

כתב סמ"ג מומר שעשה תשובה ישא את כפיו וכתב מיי' אפי' שב בתשובה לא ישא אבל על שאר עבירות אין מונעין אותו מלישא את כפיו ורש"י כתב כיון ששב בתשובה יכול לישא את כפיו וכ"כ רבינו גרשון והביא ראיה מהירושלמי שלא תאמר כהן פלוני מגלה עריות ושופך דמים ומברכני ואומר לו הקב"ה וכי הוא מברכך הלא כתיב ואני אברכם והר"מ מרוטנבורק כתב שאין אומרים לו לעלות ואם עלה אין מוחין בידו ורב נטרונאי כתב שאין לעלות בתורה ראשון שכבר חלל קדושתו של אהרן ואם קרא בתורה ראשון יש חילול גדול ולא מסתבר לטור דאף אם לא ישא כפיו משום דאיתקש לשירות אבל לקרות בתורה ודאי כיון ששב קרינן ביה ובשוב רשע מרשעו וגו':
כתב מיי' שתה רביעית יין בבת אחת לא ישא את כפיו שתאו בב' פעמים או שנתן לתוכו מעט מים מותר ואם שתה יותר מרביעית אע"פ שהוא מזוג ואע"פ ששתאו בכמה פעמים לא ישא עד שיסיר את יינו מעליו:
כך כתבו כל הפוסקים שהיא תקנת ריב"ז והכי איתא פרק בתרא דר"ה אבל מיי' כתב מתקנת עזרא שלא יעלו הכהנים לדוכן בסנדליהם אלא עומדין יחפים וצ"ע:

דף טז:

עיין במרדכי בבבא קמא בדין מי שחרף את חבירו וקרא אותו רשע בן רשע: